

KWARTALNIK
WYDANIE II/2024

PORADNIK PRAWNY

Miasto Zamość

WWW.POMOCPRAWNA.OIC.LUBLIN.PL
WWW.OIC.LUBLIN.PL
WWW.ZAMOSC.PL

Spis treści

str. 03

Procedura Niebieskiej Karty

Piotr Kaniowski

str. 06

Czy sprzedawca w sklepie może nie wydać "reszty"?

Piotr Kaniowski

str. 07

Procedura zobowiązania do leczenia odwykowego

Piotr Kaniowski

str. 09

Usługi sąsiedzkie - czym są, komu przysługują i na jakich zasadach?

Anna Rentflejsz

Procedura Niebieskiej Karty

Piotr Kaniowski
Radca prawny

„Niebieska Karta” jest dokumentem służbowym w przypadku stwierdzenia przemocy w rodzinie i służy dokumentowaniu faktów związanych z przemocą w danej rodzinie, ocenie zagrożenia dalszą przemocą, oraz jako dowód w sprawach sądowych. Procedura „Niebieskie Karty” służy bezpieczeństwu osoby doznającej przemocy domowej.

Procedura obejmuje: osoby doznające przemocy domowej, osoby stosujące przemoc domową.

***Wszczęcia procedury
NIEBIESKIEJ KARTY
dokonują poniższe
osoby wypełniając
odpowiedni formularz:***

pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej; funkcjonariusz Policji; żołnierz Żandarmerii Wojskowej w sprawach żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową stosujących przemoc domową; pracownik socjalny specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej; asystent rodziny;

nauczyciel wychowawca będący wychowawcą klasy lub nauczyciel znający sytuację domową małoletniego; osoba wykonująca zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna lub ratownik medyczny, przedstawiciel gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych; pedagog, psycholog lub terapeuta, będący przedstawicielami jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych; Policji; oświaty; ochrony zdrowia; lub organizacji pozarządowych.

Procedura przewiduje dwuetapowy udział osoby dotkniętej przemocą domową, gdzie pierwszy etap, to zetknięcie z przedstawicielami w/w służb, a drugi etap to zaproszenie przez grupę diagnostyczno-pomocową na spotkanie i wspólne omówienie dalszych, zintegrowanych działań pomocowych.

Zetknięcie się z przedstawicielem służb, wszczynających procedurę niebieskiej karty, może nastąpić w różny sposób. Najczęściej będą to interwencje Policji (np. z uwagi na zgłoszenie telefoniczne), wizyta u lekarza z obrażeniami ciała, poinformowanie pracownika socjalnego o doznawaniu przemocy w rodzinie podczas przeprowadzania rodzinnego wywiadu środowiskowego, spotkanie dziecka z pedagogiem w szkole, poinformowanie nauczyciela, zgłoszenie się o pomoc do gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych itp.

Dokumentacja „Niebieskiej Karty” dla policji jest informacją, że w danej rodzinie dochodzi do przemocy. Dzielnicowy ma obowiązek nie później niż w ciągu 7 dni skontaktować się z daną rodziną, jest zobligowany do rozpoznania sytuacji i jej systematycznego monitorowania a także do udzielania pomocy w trakcie comiesięcznych wizyt.

W kolejnym etapie osobę dotkniętą przemocą domową zaprasza się na posiedzenie grupy diagnostyczno-pomocowej. (zespołu interdyscyplinarnego)

W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej; gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych; Policji; oświaty; ochrony zdrowia; organizacji pozarządowych; przedstawiciele Żandarmerii Wojskowej, jeżeli Żandarmeria Wojskowa złoży taki wniosek do wójta, burmistrza albo prezydenta miasta w związku z zamieszkiwaniem na obszarze gminy żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową; kuratorzy sądowi; prokuratorzy; przedstawiciele innych podmiotów niż określone w ust. 3–4 ustawy, działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

Zespół interdyscyplinarny tworzy grupy diagnostyczno–pomocowe w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy domowej w indywidualnych przypadkach.

W skład grup diagnostyczno–pomocowych wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia. W skład grup roboczych mogą wchodzić także kuratorzy sądowi, a także przedstawiciele innych podmiotów, specjaliści w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Członkowie grupy diagnostyczno–pomocowej zapraszają na swoje posiedzenie osobę dotkniętą przemocą domową, jednakże jej niestawiennictwo nie wstrzymuje dalszych prac zespołu lub grupy. Należy stawić się na zaproszenie, aby umożliwić i ułatwić udzielenie sobie pomocy. Na posiedzeniu tym członkowie grupy w obecności zaproszonej osoby dotkniętej przemocą domową, dokonują analizy sytuacji rodziny.

Podstawowym zadaniem grupy jest opracowanie indywidualnego planu pomocy dla osoby dotkniętej przemocą domową, i jej rodziny, zawierającego propozycje działań pomocowych.

Indywidualny plan pomocy obejmuje ogół działań podejmowanych przez osobę dotkniętą przemocą domową w celu poprawy sytuacji życiowej tej osoby oraz jej rodziny i realizowany jest we współpracy z przedstawicielami: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz kuratorów sądowych lub prokuratora.

Indywidualny plan pomocy może ulegać zmianie w zależności od potrzeb i sytuacji osoby dotkniętej przemocą domową, w szczególności w sytuacjach, gdy osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc domową, dopuściła się po raz kolejny stosowania przemocy domowej w trakcie działań dokonywanych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę diagnostyczno–pomocową.

Grupa diagnostyczno–pomocowa, wzywa też osobę stosującą przemoc domową, w jej obecności, dokonuje analizy sytuacji w związku z podejrzeniem stosowania przemocy domowej i dokonuje ustaleń dotyczących dalszych działań, zobowiązując osobę stosującą przemoc domową do ich realizacji w celu zmiany jej postępowania.

Zakończenie procedury „Niebieskiej Karty” następuje w przypadku:

- 1.ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia, że zaprzestano dalszego stosowania przemocy domowej,
- 2.rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.

W przypadku niepotwierdzenia informacji o stosowaniu przemocy domowej grupa diagnostyczno–pomocowa odstępuje od dalszych działań, co jest dokumentowane w formie pisemnej i elektronicznej. Odstąpienie od dalszych działań wymaga udokumentowania w formie protokołu.

Procedura „Niebieskiej Karty” przeprowadzana jest niezależnie od innych rodzajów postępowań, w szczególności postępowania karnego, rodzinnego lub cywilnego.

W razie stwierdzenia popełnienia przestępstwa, przedstawiciele realizujący procedurę „Niebieskie Karty” są zobowiązani do poinformowania o tym fakcie organy ścigania (Policję, prokuraturę).

Czy sprzedawca w sklepie może nie wydać reszty?

Piotr Kaniowski
Radca prawny

W niektórych sklepach sprzedawcy czasem nie wydają reszty w wysokości 1 grosza, w innych natomiast jest to stała praktyka. Co jakiś czas zdarza się, że kasjer bądź kasjerka pytają klienta o możliwość niewydania mu drobnej reszty. Jeśli klient się na to zgodzi, nie będzie problemu. Jeżeli nie – być może wcale nie zrobi zakupów.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumenta przypomina, że **obowiązek uiszczenia odpowiedniej kwoty leży po stronie kupującego**. Niewydanie grosza nie jest naruszeniem prawa, ponieważ prawo nie wymaga od sprzedawcy posiadania reszty. To kupujący musi przekazać kasjerowi odliczoną kwotę. Zakup należy potraktować jak umowę: my płacimy, a sprzedawca wyda nam nabytą rzecz. Umowa jest zawarta wtedy, gdy jej obie strony zgodzą się co do warunków. Sprzedawca może nie wydać reszty, jednak nie może być to wyłącznie jego decyzją. Zaokrąglenie reszty jest możliwe tylko za zgodą klienta. Jeśli zabraknie drobnych, sprzedawca musi najpierw uzyskać zgodę klienta na niewydanie mu reszty. Gdy klient nie zgodzi się na niewydanie mu reszty, a sprzedawca nie postara się, aby tę resztę wydać (np. nie poprosi o pomoc kasjera obok; ale nie musi tego robić), to jako kasjer będzie zmuszony po prostu odmówić sprzedaży i anulować transakcję.

Prawo nie zobowiązuje sprzedawcy do wydawania reszty. Oznacza to, że sprzedawca może zgodnie z przepisami odmówić wydania towaru i unieważnić transakcję, jeśli nie zgodzimy się na to, by kasjer był winny grosz. Kasjer musi jednak dobrze uzasadnić w takiej sytuacji odmowę. Wystarczy, że wskaże na niemożność wydania reszty.

Procedura zobowiązania do leczenia odwykowego

Piotr Kaniowski
Radca prawny

Podstawą do uruchomienia procedury zobowiązania do leczenia odwykowego stanowią artykuły od 24 do 36 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Celem instytucji sądowego zobowiązania osób uzależnionych od alkoholu do leczenia odwykowego jest motywowanie do podjęcia terapii uzależnienia. Aby wobec danej osoby wszcząć procedurę sądowego zobowiązania do leczenia odwykowego muszą wystąpić jednocześnie przynajmniej dwie przesłanki – uzależnienie od alkoholu bądź podejrzenie, że u danej osoby ono występuje oraz przynajmniej jedna z czterech przesłanek społecznych: rozkład życia rodzinnego; demoralizacja nieletnich; uchylenie się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny; systematyczne zakłócanie spokoju lub porządku publicznego. Do przyjęcia zgłoszenia i wszczęcia postępowania zobowiązana jest gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych właściwa dla miejsca zamieszkania lub pobytu osoby, której dotyczy postępowanie.

Leczenie osób uzależnionych od alkoholu jest dobrowolne, a zobowiązanie do leczenia może być nałożone jedynie przez Sąd. Sądami właściwymi do rozpatrywania spraw o zobowiązanie do leczenia odwykowego są wydziały rodzinne i nieletnich w Sądach Rejonowych.). Do Sądu Rejonowego wnioski o zobowiązanie do leczenia odwykowego mogą złożyć wyłącznie 2 instytucje: Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Prokuratura.

Złożenie wniosku przez inne instytucje bądź osoby fizyczne bezpośrednio do sądu – a nie za pośrednictwem Komisji bądź Prokuratury spowoduje odrzucenie go jako pochodzący od osoby nieuprawnionej.

Aby zgłosić kogoś na leczenie odwykowe, należy wypełnić wniosek i złożyć go w Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wniosek może złożyć dowolna osoba lub instytucja (np. MOPS, policja, prokuratura, szkoła, zakład pracy, kurator, izba wytrzeźwień). Zdarza się, że członkowie rodziny chcąc uniknąć sytuacji konfliktowych z osobą nadużywającą alkoholu zgłaszają problem dzielnicowemu lub pracownikowi socjalnemu. Wówczas to policja lub MOPS stają się wnioskodawcami, a składany wniosek zawiera odpowiednie uzasadnienie. Podczas składania wniosku można podać dane osób mogących być świadkami w sprawie przed sądem.

Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zbiera informacje na temat osoby zgłoszonej – z policji, izby wytrzeźwień, pomocy społecznej. Na spotkanie z Komisją zaprasza się osobę zgłoszoną.

Możliwe są następujące wersje wydarzeń:

1. osoba zaproszona na rozmowę zgłasza się na posiedzenie Komisji - rozmowę motywującą prowadzi co najmniej dwie osoby. Osobie zgłaszającej się przedstawiona zostaje propozycja podjęcia terapii w placówkach i zakładach leczenia odwykowego. Leczenie jest bezpłatne.

Jeżeli osoba uzależniona podejmie decyzję o dobrowolnym leczeniu podpisuje w siedzibie Komisji zobowiązanie, iż ciągu 2 tygodni zgłosi się do wybranej placówki celem podjęcia leczenia, w przeciągu 1 miesiąca dostarczy Komisji pisemne poświadczenie zgłoszenia się na leczenie, a po 6 miesiącach (zazwyczaj na wezwanie Komisji) pisemne poświadczenie kontynuowania leczenia odwykowego. Niedopełnienie powyższych terminów lub przerwanie leczenia powoduje, iż sprawa kierowana jest do Sądu, o czym osoba uzależniona jest informowana podczas podpisywania zobowiązania. Jeżeli leczenie realizowane jest skutecznie (tzn. pacjent kończy terapię i utrzymuje abstynencję) Komisja po 2 latach umarza sprawę lub na pisemne wycofanie wniosku przez wnioskodawcę. Jeżeli osoba zgłaszająca się na zaproszenie Komisji oświadcza, iż nie ma problemu alkoholowego, a zgromadzone informacje dowodzą uzależnienia od alkoholu, sprawa kierowana jest do Sądu Rejonowego.

2. osoba zaproszona na rozmowę nie zgłasza się - ponownie zostaje wysłane wezwanie wraz z informacją, iż w przypadku nie stawienia się na posiedzeniu Komisji, sprawa zostanie skierowana do Sądu Rejonowego.

3. osoba zgłoszona nie stawia się na żadne wezwanie - jeżeli osoba zgłoszona na leczenie nie stawia się na zaproszenie i wezwanie, a zebrane informacje wskazują na uzależnienie od alkoholu, wówczas Komisja kieruje do Sądu Rejonowego wniosek o zobowiązanie do leczenia odwykowego.

Procedura sądowego zobowiązania do leczenia odwykowego jest uruchamiana w następujących przypadkach: gdy osoba nie zgłosi się na zaproszenie bądź wezwanie na rozmowę motywacyjną, a zebrane z wywiadów informacje potwierdzają uzależnienie od alkoholu; gdy osoba zgłosi się na zaproszenie bądź wezwanie na rozmowę motywacyjną i oświadczy, że nie zgadza się dobrowolnie leczyć odwykowo; gdy osoba przerwie dobrowolnie podjęte leczenie odwykowe.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami Sąd powinien wyznaczyć pierwszą rozprawę w ciągu miesiąca od wpłynięcia wniosku Komisji o zobowiązanie do leczenia uczestnika. Sąd w pierwszej kolejności uczestnika postępowania kieruje na badanie przez biegłych. W toku postępowania Sąd może oddalić wniosek, gdy osoba nie jest uzależniona, lub jeżeli osoba nie spełnia przesłanek do podjęcia leczenia odwykowego, o obowiązku leczenia odwykowego w otwartym (niestacjonarnym) zakładzie leczniczym (czyli poradni) lub w zakładzie zamkniętym (stacjonarnym czyli w szpitalu). Postanowienie sądu o zobowiązaniu do leczenia odwykowego w formie pisemnej otrzymuje osoba uzależniona oraz placówka odwykowa, w której ma odbywać się leczenie. Sądowy obowiązek poddania się leczeniu odwykowemu trwa nie dłużej niż 2 lata od uprawomocnienia się orzeczenia sądu. Na czas trwania obowiązku leczenia sąd może ustanowić nadzór kuratora.

Przymus stosowany jest na etapie doprowadzania osoby uzależnionej od alkoholu na badanie przez biegłego, na rozprawę w sądzie i do zakładu leczniczego na podjęcie kuracji, jeśli odmawia ona współpracy. Nie ma jednak możliwości prawnych ani organizacyjnych zatrzymania pacjenta w zakładzie lecznictwa odwykowej wbrew jego woli.

USŁUGI SĄSIEDZKIE - czym są, komu przystępuje i na jakich zasadach?

Anna Rentflejsz
Radca prawny

Usługi sąsiedzkie są nową formą świadczenia z pomocy społecznej, które od dnia 1 listopada 2023 r. zostały wprowadzone na mocy nowelizacji ustawy o pomocy społecznej /Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1693)/.

Czym są usługi sąsiedzkie?

Usług sąsiedzkich są formą usług opiekuńczych. Świadczenie to skierowane jest głównie do osób, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób przy codziennych czynnościach jak robienie zakupów, czy sprzątnięcie mieszkania, ale nie wymagają pomocy profesjonalnych opiekunek.

Usługi opiekuńcze w formie usług sąsiedzkich obejmują pomoc w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zalecaną przez lekarza pielęgnację, które nie wymagają specjalnych kwalifikacji oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Zakres usług sąsiedzkich każdorazowo dostosowany do indywidualnych potrzeb osoby, na której rzecz będą świadczone usługi.

Na czym polegają usługi sąsiedzkie?

Usługi sąsiedzkie **świadczone są w miejscu zamieszkania** i obejmują:

- pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych,
- podstawową opiekę higieniczno-pielęgnacyjną, przez którą należy rozumieć formy wsparcia niewymagające specjalistycznej wiedzy i kompetencji oraz
- w miarę potrzeb i możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Szczegółowy zakres i wymiar świadczonych usług sąsiedzkich ustala każda gmina, która zdecyduje się na świadczenie tego rodzaju formy usług opiekuńczych w swojej uchwale. Przykładowo zakres świadczonych usług sąsiedzkich może obejmować:

- pomoc w utrzymaniu czystości w domu, przygotowywaniu posiłków, dokonywaniu zakupów artykułów spożywczych i niespożywczych, gotowych posiłków, środków higienicznych, leków, przynoszenie opału i palenie w piecu;
- pomoc w toalecie ciała, pomoc w zmianie ubrania, bielizny osobistej i pościelowej, przesłanie łóżka, zamawianie wizyt lekarskich;
- inicjowanie oraz ułatwianie kontaktu z rodziną, środowiskiem lokalnym, organizowanie wyjazdów z miejsca zamieszkania, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych.

Kto może świadczyć usługi sąsiedzkie?

Osobą wykonującą usługi sąsiedzkie może być osoba, która:

1. jest pełnoletnia;
2. nie jest członkiem rodziny osoby, na rzecz której są świadczone usługi sąsiedzkie;
3. nie jest oddzielnie zamieszkującym małżonkiem, wstępnym ani zstępnym osoby, na rzecz której są świadczone usługi sąsiedzkie;
4. złożyła organizatorowi usług sąsiedzkich oświadczenie o zdolności pod względem psychofizycznym do świadczenia takich usług;
5. zamieszkuje w najbliższej okolicy osoby, na rzecz której są świadczone usługi sąsiedzkie;
6. ukończyła szkolenie z zakresu udzielania pierwszej pomocy /w przypadku nieukończenia takiego szkolenia organizacja szkolenia należy do organizatora usług sąsiedzkich/;
7. została zaakceptowana przez osobę, na rzecz której są świadczone usługi sąsiedzkie;
8. została zaakceptowana przez organizatora usług sąsiedzkich.

Organizatorem usług sąsiedzkich jest **gmina** właściwa ze względu na miejsce zamieszkania osoby korzystającej z usług sąsiedzkich lub podmiot uprawniony.

UWAGA! Rada gminy może w drodze uchwały postanowić o rozszerzeniu katalogu osób, o których mowa w pkt. 1 i 2, o osoby, dla których wsparcie w postaci usług sąsiedzkich będzie miało charakter uzupełniający opiekę sprawowaną przez rodzinę, a także wspólnie niezamieszkującego małżonka, wstępnym i zstępnym.

Czy usługi sąsiedzkie są odpłatne?

Usługi sąsiedzkie są odpłatne. Wysokość odpłatność za przyznanie tych usług uzależniona jest od wysokości dochód przypadającego na osobę samotnie gospodarującą lub na osobę w rodzinie w odniesieniu do kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej. Zgodnie z § 1 pkt 1 Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej z dnia 14 lipca 2021 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 1296) kryterium dochodowe: a) dla osoby samotnie gospodarującej – w wysokości 776,00 zł, b) dla osoby w rodzinie – w wysokości 600,00 zł. Co do zasady nie przekroczenie wskazanego kryterium dochodowego powoduje, że usługi te świadczone są nieodpłatnie.

Szczegółowe regulacje w zakresie wysokości stawki godzinowej za usługi sąsiedzkie oraz wysokości odpłatności za te usługi w zależności od osiąganego dochodu należy szukać w uchwale danej gminy.

Czy w mojej gminie świadczone są usługi sąsiedzkie?

W myśl art. 50 ust. 6 ustawy o pomocy społecznej, rada gminy określa, w drodze uchwały, szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz szczegółowe warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również tryb ich pobierania. Z kolei zgodnie z art. 50 ust. 6a ustawy o pomocy społecznej „W przypadku organizowania przez gminę usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich rada gminy w uchwale, o której mowa w ust. 6, określa także szczegółowe warunki przyznawania usług sąsiedzkich, wymiar i zakres usług sąsiedzkich oraz sposób rozliczania wykonywania takich usług.”.

Aby ustalić czy w danej gminie świadczone są usługi sąsiedzkie należy:

- zwrócić się z takim zapytaniem do ośrodka pomocy społecznej oraz
- zapoznać się z obowiązującą w gminie uchwałą rady gminy w sprawie określenia szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również tryb ich pobierania, która reguluje:
  - warunki przyznawania usług sąsiedzkich,
  - wymiar i zakres usług sąsiedzkich oraz
  - sposób rozliczania wykonywania takich usług.

SKORZYTAJ Z BEZPŁATNYCH PORAD PRAWNYCH

WWW.POMOCPRAWNA.OIC.LUBLIN.PL

WWW.OIC.LUBLIN.PL

WWW.ZAMOSC.PL

